

De paradox van de kleinschaligheid

Naar een nieuw beleid voor de niet-openbare radio's

Nico Carpentier

Medewerker Radio Centraal Antwerpen

De lokale, vrije of - zoals ze officieel heten - niet-openbare radio's zitten in een diep dal. Ofwel werken ze voor een beperkte groep die soms niet veel groter is dan het aantal medewerkers, ofwel belanden ze in het pure commerciële circuit waar de verschillende radio's nauwelijks van elkaar verschillen. Voor deze spijtige evolutie draagt de wetgever en de overheid een serieuze verantwoordelijkheid.

Nochtans blijft de vraag naar échte lokale radio's, (culturele) stadradio's en commerciële zenders bestaan. Ze kunnen wel degelijk een aanvulling zijn op de BRTN-radio's. Het herdenken en invullen van het concept radio en de hervorming van de radiosector is dus dringend aan de orde.

Het woord 'economie' heeft een onaangename bijklank voor velen die actief zijn in de culturele sector. Het begrip wordt gemakshalve vertaald in 'uitverkoop' of 'platvloersheid'. Het spanningsveld tussen economie en cultuur wordt op die manier onterecht geherdefinieerd als een tegenstelling, waarbij de wederzijdse afhankelijkheid die beide begrippen kenmerkt, uit het oog verloren wordt. De verhouding tussen economische en culturele aspecten is ook een constante in de discussie rond audio-visuele media. Omwille van de belangrijke impact die omroepen op een samenleving (kunnen) hebben, worden zij zelden als alleen maar een bedrijf beschouwd. In sommige analyses wordt een stap verder gezet en wordt het spanningsveld tussen die twee aspecten geïnterpreteerd als een breuk. Voorstan-

ders van een meer cultureel gerichte aanpak verwerpen de achterliggende economische realiteit, terwijl voorstanders van een economische invalshoek het recht opeisen om een audio-visueel produkt - zonder al te veel beperkingen - te kunnen verkopen.

De komst van VTM lag bijvoorbeeld aan de bron van een jarenlange discussie over (het gebrek aan) kwaliteit van de uitzendingen. In de eerste jaren werden door voorstanders en tegenstanders van VTM harde standpunten ingenomen, waarbij het gebruik van termen als 'ontsporing van de post-moderniteit' en 'cultuurimperialisme' niet geschuwd werd. Ondertussen zijn beide partijen wat gematigder geworden, maar de VTM-uitzendingen worden nog steeds met argusogen gevolgd.

Niet-openbare radio

Op het gebied van de niet-openbare radio is de breuklijn tussen economie en cultuur van cruciaal belang geweest. Een eerste verklaring daarvoor is terug te vinden in een historische evolutie, waarbij de tweede wereldoorlog een belangrijk breekpunt vormt. De eerste privé-initiatieven na de tweede wereldoorlog waren bij uitstek commerciële initiatieven die in het verlengde van de kleinzenders lagen. Deze piratenzenders maakten gebruik van voor de kust verankerde schepen - met namen als *Magda Maria*, *Jeanine* en *Mi Amigo* - om hitparademuziek uit te zenden. De Belgische overheid trad weliswaar traag, maar uiteindelijk wel bijzonder hard op tegen die piratenschepen.

Daarna duurde het even voor er zich nieuwe initiatieven aanmeldden, maar in het kielzog van enkele actieradio's doken eind jaren '70 in snel tempo tientallen kleinschalige - cultureel getinte - radio's op. De nog niet zolang geleden verdwenen *Radio Toestel* (Gent) was daar een uitstekend voorbeeld van. Bijna even snel ontstonden ook de meer op grootschaligheid gefundeerde commerciële radio's, waarvan een belangrijk deel van de medewerkers hun sporen verdiend hadden op de piratenschepen. De bedoeling van deze zenders was een doorbraak te forceren in het BRTN-radiomonopolie, dat een belangrijke belemmering vormde voor hun groei en bloei.

Het uiteindelijke resultaat was een polarisering tussen radio's die zichzelf een culturele functie aanmeten enerzijds, en radio's die door middel van commercieel eenvormige uitzendingen een produkt verkopen anderzijds. Die polarisering wordt goed geïllustreerd door de standpunten die de toenmalige overkoepelende organisaties innamen. De 'Vereniging ter Bevrijding van de Ether en ter Bevordering van de Plaatselijke Communicatie' (VEBE) stelde expliciet dat de kleinere, lokale radio's geen concurrenten van de BRTN zijn, maar veeleer een complementaire taak hebben. De 'Vereniging van Belgische Onafhankelijke Radio's' (VEBORA) daarentegen beriep zich op de principes van de vrije markt-economie waarbij de consument de keuze moet krijgen tussen verschillende radio's die onderling in een concurrentiepositie staan.

Belangrijk in deze stellingnamen is het feit dat er een koppeling wordt gemaakt tussen het culturele aspect en kleinschaligheid enerzijds en tussen het economische aspect en grootschaligheid anderzijds. Die op het eerste gezicht niet vanzelfsprekende koppeling kan verklaard worden door de voorbeeldfunctie van de actieradio's. Die radio's zijn gegroeid vanuit een gemeenschap en richten zich dan ook volledig op die gemeenschap. Ook de aversie ten opzichte van een rigide en oubollige berichtgeving op de BRTN - die weinig rekening houdt met lokale gebeurtenissen - speelde een rol. Geldgebrek is een andere factor die de voorkeur voor kleinschaligheid in de hand werkte.

Het streven van de commerciële radio's naar grootschaligheid vindt zijn oorsprong in een voornamelijk economische rationaliteit. Meer luisteraars betekent meer en betere adverteerders en dus ook meer inkomsten. Bovendien lenen hun eenvormige uitzendingen - bedoeld voor het grote publiek - zich uitstekend voor een verspreiding op grote schaal. Ten slotte vormt ook het mechanisme van de polarisering zelf een verklaring voor de koppeling. De lokaliteit was een wezenlijk element geworden van de retoriek van de radio's die meer op zoek gingen naar cultuur en de grootschaligheid ging onlosmakelijk behoren tot het discours van de commerciële radio's. Een tussenweg was bijzonder moeilijk te bewandelen.

De houding van de overheid

Ook de wet- en decreetgever nam oorspronkelijk duidelijke standpunten in inzake het spanningsveld tussen grootschaligheid en kleinschaligheid en tussen commerciële en culturele radio. Het decreet van 6 mei 1982, op basis van een ontwerp van de liberale gemeenschapsminister Poma, bepaalt onder andere dat de programma's erop gericht moet zijn in de lokale gemeenschap een verscheidenheid aan informatie, animatie, vorming en ontspanning te brengen. Netvorming en het uitzenden van reclame worden verboden.

De overheid slaagde er echter niet in de keuze voor kleinschaligheid en non-commerciële te bestendigen. De commerciële formule

was reeds in de beginjaren ontstaan, maar al heel snel - met het KB van 5 juni 1985 - werd ook de opheffing van het verbod op reclame afgedwongen. Omdat de overheid geen alternatieven kon en wou bieden voor de financiering van de niet-openbare radio's, kon zij niet anders dan het uitzenden van reclame toestaan. De grote 'boom' van de netwerken volgde snel (in de periode 1986-1987). De overheid greep niet in, verlamd door de afwezigheid van een politieke consensus in dit dossier. Pas met het decreet van 7 november 1990 van Chevalier en Van Rompuy nam de overheid terug een duidelijk en zelfs radicaal standpunt in tegen ketenvorming.

In feite is de eliminatie van ketenvorming zelfs de primaire doelstelling van dit decreet, waardoor tegelijkertijd het lokaliteitsconcept opnieuw bevestigd wordt. De wijzigingen ten opzichte van het decreet Poma zijn louter bedoeld om de instrumenten te leveren voor de strijd tegen de netwerken. Het decreet van 1990 is dan ook zeer negatief opgevat. De regelgeving voor een volledige mediasector is daardoor gebaseerd op een reactie tegen ketenvorming bij een deel van de niet-openbare radio's.

De instrumenten voor de strijd tegen de netwerken zijn bovendien vooral gebaseerd op een aantal inhoudelijke en vormelijke beperkingen, die door een deel van de radio's als (zachte) vormen van censuur beschouwd worden. Ten minste 50% van de berichtgeving die uitgezonden wordt, moet betrekking hebben op het eigen zendgebied, niet-openbare radio's moeten in het Nederlands uitzenden (afwijkingen kunnen worden toegestaan door de Vlaamse regering), ten minste 80% van de programmatie moet georganiseerd en gerealiseerd worden door medewerkers van de niet-openbare radio, en niet-openbare radio's moeten twee maal per uur een herkenningmelodie en de roepnaam uitzenden.

Desondanks heeft het decreet haar primaire doelstelling niet bereikt. Het heeft de netwerken ondergronds gedwongen, maar is er niet in geslaagd ze te doen verdwijnen. Zo worden de netwerken door de reclameregies nog steeds aan de adverteerders verkocht als een netwerk en niet als afzonderlijke radio's. De structuren die de netwerken omringen, zijn wel complexer

geworden, maar ze zijn niet verdwenen, de verklaringen van triomferende mediadeskundigen van de betrokken politieke partijen ten spijt.

Gevolgen van het spanningsveld

De polarisering van het discours over niet-openbare radio is één van de redenen waarom geen politieke consensus mogelijk was over het beleid dat ten opzichte van deze sector gevoerd moet worden. Daardoor is slechts een minimale vorm van beleid mogelijk. Zo is overheidssubsidiëring voor waardevolle radio-projecten of voor sociaal relevante initiatieven - zoals ook in andere culturele sectoren (inclusief de andere media) gebeurt - uitgesloten, waardoor de financiering van niet-openbare radio's uiteindelijk aan de markt overgelaten wordt. Alleen een regulerend beleid behoort op dit moment nog tot de mogelijkheden. Maar zelfs die functie kan de overheid niet naar behoren vervullen. Een uitstekende illustratie daarvan is de 'politionering van de ethergolven', die in de media ook wel eens de 'etherchaos' genoemd wordt. De overheid slaagt er op dit moment niet in de ether vrij van storingen te houden. In de grotere steden zijn sommige zenders die op het wettelijk toegestane vermogen blijven uitzenden nog in een straal van één à twee kilometer ongestoord te ontvangen. De kern van dit probleem is historisch: bij de eerste erkenningsrondes werden de comfortzones tussen de verschillende zenders niet gerespecteerd. De eerste versies van de frequentieplannen - die wel voldoende plaats hadden voorzien tussen de radio's - werden op verzoek van de betrokken politici gewijzigd om meer radio's de toegang tot de ether te verzekeren. Het resultaat van die uitbreiding is een frequentieplan met te kleine comfortzones tussen de bestaande radio's, wat die radio's bijzonder kwetsbaar maakt voor storingen. Het recent vernieuwde frequentieplan van de Franstalige Gemeenschap houdt bovendien in geen enkel opzicht rekening met het frequentieplan voor het Nederlandstalig grondgebied. Het gevolg is dat sommige Franstalige zenders minstens 10 keer sterker mogen uitzenden dan de Nederlandstalige zenders wettelijk is toegestaan. De Nederlandstalige en Franstalige overheden

zijn er tot op heden niet in geslaagd om door middel van overleg enige beterschap te brengen. Door het slechte frequentieplan en de storingen veroorzaakt door Waalse (en daarenboven ook enkele buitenlandse) zenders, nemen de meeste niet-openbare radio's rechtstreeks hun toevlucht tot hogere vermogens: ze hebben geen andere keuze. De verhoogde vermogens liggen echter op hun beurt aan de oorzaak van nog meer storingen: een vicieuze cirkel.

Het dossier is zo complex dat de overheid ervoor terugschrikt het - relatief veilige - regulerende model te verlaten. De machteloosheid die ze ervaart belet haar creatief om te gaan met de mogelijkheden van het medium: er wordt niet meer gedacht over de niet-openbare radio als een garantie voor culturele diversiteit, als een complementair medium ten opzichte van de openbare omroep, als een concept dat het pluralisme en de democratische toegang tot de media dient. Meer en meer slaat de onmacht om in ostentatieve desinteresse.

Een tweede belangrijk gevolg van het spanningsveld is een feitelijke polarisering in de sector van de niet-openbare radio's zelf. De tussen-categorie, een type radio dat potentieel nauw aansluit bij wat lokale media kunnen betekenen voor hun zendgebied, zit in een neerwaartse spiraal. Omdat ze niet willen kiezen voor een volledig commercieel statuut is de financiering van deze radio's problematisch. De gebrekkige financiering is de oorzaak van frustraties bij de medewerkers en van uitzendingen die in de meeste gevallen het amateurisme niet overstijgen. En dat zijn niet bepaald goede argumenten om adverteerders te aan te trekken. Dit mechanisme dwingt een aantal radio's verder in de richting van een commerciële formule met geprefabriceerde eenvormige uitzendingen of van een netwerk. Anderen gaan op minimale basis functioneren (cassette-radio's) of verdwijnen gewoon.

Het herdenken van niet-openbare radio

De snelle daling van de luistercijfers van niet-openbare radio's illustreert slechts de snelle neerwaartse evolutie van dit medium. Na 15 jaar is een herziening van het gevoerde beleid er alleen

maar dringender op geworden, alleen al om te vermijden dat het decreet Chevalier-Van Rompuy het epigraaf wordt van de niet-openbare radio.

Een eerste knelpunt is de reductie van niet-openbare radio tot 'lokale radio'. Het concept 'lokale radio' krijgt hierdoor geen inhoudelijke invulling, maar wordt herleid tot een vergaarbekken dat louter functioneel geïnterpreteerd wordt: wat geen BRTN-zender is, is per definitie een lokale radio. Het getuigt van weinig werkelijkheidszin om alle niet-openbare radio's in die categorie te dwingen, hiermee het concept 'lokale radio' te devalueren en tegelijkertijd alle andere radio's die niet in deze categorie thuishoren, in hun mogelijkheden te beperken. Dat betekent echter niet dat het concept 'lokale radio' onwenselijk is. Radio's die zich richten tot een specifieke lokaliteit (buurradio of lokale radio) vervullen een belangrijke functie, die door weinig andere media vervuld kan worden. Zij bezitten de mogelijkheid een nabijheid te creëren die uniek is. Bovendien vervullen zij een functie als katalysator van sociale netwerken. In dat opzicht zijn zij uitstekend te vergelijken met bijvoorbeeld het amateurtoneel. Het is wel essentieel dat de overheid de lokale radio's die een maatschappelijk relevante functie vervullen, kan ondersteunen. Het is even essentieel dat in enkele steden zoals bijvoorbeeld Gent of Brugge nieuwe - culturele - lokale radio's het levenslicht kunnen zien. Het succes van *Radio X* in Gent, waar op 17 maart 1994 een culturele lokale radio illegaal en slechts voor één dag heeft uitgezonden, heeft meer dan voldoende aangetoond dat in deze steden de vraag naar dergelijke zenders groot is.

Naast deze kleinschalige initiatieven is het van belang ruimte te bieden aan projecten die het concept van de 'lokale radio' overstijgen. Ten eerste heeft het weinig zin radio's die momenteel niet de functie van een lokale radio vervullen in dit stramen te dwingen. De voorbije vijftien jaar hebben meer dan voldoende aangetoond dat politieke of wettelijke vormen van dwang weinig resultaat hebben behaald. Ten tweede kan het opgeven van de reductie van niet-openbare radio tot lokale radio een verrijking van het medium inhouden. Die verrijking komt op twee - sterk uiteenlopende - vlakken tot uiting.

Een eerste groep radio's die in aanmerking komt voor schaalvergroting zijn de commerciële radio's. Deze kleine(re) bedrijfjes houden zich minder bezig met het maken van bijzonder verfijnde radio - zoals ook VTM zelden gesofisticeerde televisie maakt - maar met het realiseren van winst (en terloops opgemerkt: ook met het creëren van werkgelegenheid) door het uitzenden van een 'produkt'. Het succes van de BRTN-zender *Radio Donna* heeft meer dan voldoende aangetoond dat voor dit type radio effectief een markt bestaat. Aangezien deze radio's zich (bijna) volledig wensen te concentreren op het economische aspect, kunnen zij ook aan de wetmatigheden van de markt onderworpen blijven, waarbij een systeem van franchising dan een voor de hand liggend stap is.

Een tweede groep wordt gevormd door de radio's die een voornamelijk culturele invalshoek gebruiken. Radio-experimenten zijn niet gebonden aan een bepaalde lokaliteit, aan de grenzen van een dorp of van een stad. Cultuur is in dat opzicht universeel: het is triviaal of een bepaalde culturele activiteit in Antwerpen of in Brussel (of in Lissabon) plaatsvindt. De reductie tot lokale radio werkt in dit geval alleen maar storend en staat in geen enkele relatie tot de werkelijkheid. Deze visie wordt ook uitgedragen door de pas opgerichte ORCA (de Organisatie van Radio's voor een meer Creatieve aanwending van de Akoestiek), die *Radio Centraal* (Antwerpen) en *Radio Scorpio* (Leuven) verenigt.

In die context kunnen - naast de lokale pijler - drie pijlers onderscheiden worden: regionaal, nationaal en internationaal. De voorstellen om regionale en nationale zenders op te starten, zijn al vrij oud: de VLD (toen nog PVV) diende op 30 oktober 1990 (hernieuwd op 17 oktober 1991) een voorstel van decreet in 'houdende organisatie en erkenning van regionale radio's'. *Radio Antigoon* en *Radio Contact* hebben in het verleden reeds hun interesse laten blijken voor de uitbouw van een nationale zender, en tenslotte is VTM een belangrijke kandidaat om een nationale radio uit te baten. Een internationale zender is een minder voor de hand liggend concept. Nochtans werd ook dit idee - dat de naam *Radio Zes* meekreeg - al wel in embryonale vorm gelan-

ceerd door *Radio Centraal*, *Radio Scorpio* en de *VPRO*. Dit concept is gebaseerd op de inbreng van verschillende Europese zenders, die elk hun eigenheid behouden en als afzonderlijke entiteit blijven bestaan, maar die programma-bijdragen leveren aan die zogeheten *Radio Zes*. Het einddoel van dit project is de realisatie van een Europese cultuurradio, met bijdragen van radio's die voornamelijk (maar niet exclusief) te vinden zijn in de verschillende lidstaten van de Europese Unie.

Een tweede knelpunt blijft nog steeds de financiering van de sector. Rekening houdend met de bedrijfsresultaten van VTM, van buitenlandse en Waalse commerciële radio's en van de oude netwerken in Vlaanderen lijkt het dat de meer grootschalige commerciële radio's alvast een zekere rendabiliteit kan gegarandeerd worden. Alleen bestaat de vrees dat een nieuwe schok voor de reclamemarkt zwaar zal aankomen. Deze vrees is deels onterecht: zoals hoger al gesteld werd, zijn de netwerken niet opgehouden te bestaan. Het ontstaan van regionale of nationale commerciële zenders vormt voor een deel een consolidering van de bestaande verdeling van de reclamegelden. Belangrijk zijn in die context de vragen of de BRTN na het ontstaan van regionale of nationale commerciële zenders nog een beroep kan doen op reclamegelden, en of de BRTN een radiostation met een bij uitstek commerciële formule (*Radio Donna*) onder haar vleugels kan laten voortbestaan. Als de antwoorden op deze twee vragen negatief zijn, kan de schok voor de reclamemarkt beperkt worden. Deze schok zal sowieso nauwelijks vergelijkbaar zijn met de komst van het SBS-tv-station (VT4).

Voor kleinschalige radio's - of zij nu commercieel functioneren of niet - zijn de problemen in verband met financiering echter fundamentele. Eenzelfde vaststelling geldt ongetwijfeld ook voor de meer grootschalige niet-commerciële radio's. In deze context is het echter belangrijk dat de overheid haar weezin overwint om bepaalde cultureel interessante of sociaal relevante projecten of zenders te subsidiëren. In de VUB-doorlichting van de media in Vlaanderen doet Herroelen voorzichtig dezelfde aanbeveling: "Het instellen van prijzen voor verschillende programma-

categorieën, van financiële stimuli voor bepaalde radioprojecten, de mogelijkheid om vrijgestelde werklozen tewerk te stellen, of om in bijzondere omstandigheden gebruik te kunnen maken van gesubsidieerde contractuelen, ... het zijn losweg enkele suggesties waardoor de overheid, zij het onrechtstreeks, radio als (lokale) cultuuruiting zou kunnen stimuleren".

Naast het pleidooi voor een rechtstreekse subsidiëring van een aantal projecten, is het ook interessant te verwijzen naar de Franse regeling, waar de niet-commerciële radio's gesubsidieerd worden door het 'Fonds de soutien à l'expression radiophonique' dat op haar beurt gespijsd wordt door een heffing op de uitgezonden radio- en televisiereclame (op basis van de wet nummer 86-1067 van 30 september 1986).

Het derde knelpunt verwijst naar de hoger al aangehaalde technische problematiek. Het heeft immers weinig zin te pleiten voor een hervorming van de sector als deze radio's door slechts een zeer beperkte groep mensen ontvangen kunnen worden. Gezien de complexiteit van het dossier is het echter moeilijk fundamentele oplossingen aan te reiken. Het is wel duidelijk dat een nieuw frequentieplan en overleg met de Franstalige overheid noodzakelijk is. Voor het probleem van het plaatsgebrek en de te kleine comfortzones tussen de verschillende radio's is er echter maar één structurele oplossing, namelijk een beperking van het aantal radio's. De introductie van een franchising-systeem voor de niet-culturele en niet-sociaal relevante radio's biedt de mogelijkheid om deze selectie uit te voeren. Tegelijkertijd wordt de kans op willekeurige beslissingen van overheidswege enigszins beperkt. Het blijft een weinig elegante oplossing een aantal zenders de toegang tot de ether te ontzeggen, maar op dit moment zijn er weinig andere mogelijkheden. Daarnaast is het op gebied van de beschikbare technologie ook belangrijk te verwijzen naar een aantal elementen die de sector ontzegd blijven. Het Radio Data System (RDS) en stereo-uitzendingen zijn op dit moment wettelijk onmogelijk gemaakt. Daarnaast veroorzaakt de gebrekkige financiële situatie van de meeste radio's ook een te grote drempel om te kunnen investeren in digitale radio.

Herdenken

Ondanks al het enthousiasme waarmee de komst van de niet-openbare radio's begroet werd, zijn de mogelijkheden van het medium (als geheel) nog steeds nauwelijks aangeboord. Eén van de belangrijkste verantwoordelijken hiervoor is de overheid, wiens optreden niet altijd even sterk getuigde van een achterliggende visie. Het beleid is immers in de voorbije 15 jaar eerder gericht geweest op het vermijden van moeilijkheden dan op het creëren van mogelijkheden.

Bovendien heeft de overheid geprobeerd de culturele aspecten veilig te stellen door een aantal reducties in te voeren en dus een aantal mogelijkheden te verbieden. In plaats van de culturele diversiteit aan te moedigen en te streven naar een evenwicht tussen culturele en commerciële radio's, heeft zij besloten beperkend op te treden door alles wat vaag op cultuurverloeding lijkt per decreet te bestrijden. Die keuzen liggen mee aan de oorzaak van het feit dat de 'lokale radio' - die de overheid juist probeert te beschermen - steeds meer met uitsterven bedreigd is, terwijl bijvoorbeeld de commerciële radio's er relatief goed in slagen zich te handhaven.

Daarom hou ik een pleidooi voor het fundamenteel herdenken van de mogelijkheden van de niet-openbare radio in Vlaanderen, waarbij geen reducties meer doorgevoerd worden op basis van fictieve tegenstellingen zoals die tussen economie en cultuur. Het zou bovendien van meer werkelijkheidszin getuigen verschillende categorieën van radio's met een verschillend bereik (lokaal, regionaal, nationaal en internationaal) in het leven te roepen, waarbij ook verschillende regelingen voor hun financiering getroffen worden.

De overheid kan een belangrijke stimulerende rol spelen door enerzijds zelf actief bepaalde projecten of zenders te subsidiëren en anderzijds - naar Frans voorbeeld - een fonds op te richten dat haar financiële middelen op twee manieren verwerft: ten eerste door heffingen op de uitgezonden radio- en televisiereclame en ten tweede door het hierboven beschreven systeem van franchising. Op die manier wordt een overdracht van middelen van de commerciële naar de cultureel

interessante of sociaal relevante zenders mogelijk gemaakt, waardoor de overheid - voor het eerst in 15 jaar - de kans krijgt een beleid te voeren dat zowel de culturele als de lokale aspecten bevordert.

Een laatste spijtige vaststelling is dat de overheid zich in dit dossier steeds moedelozer gaat opstellen. De complexiteit maakt van de 'niet-openbare radio' een ondankbaar onderwerp,

waardoor dit dossier steeds lager komt te staan op de politieke agenda. Deze politieke desinteresse en de weigering om de platgetreden paden te verlaten - wat nochtans de gelegenheid zou scheppen om vele vicieuze cirkels te doorbreken - zouden wel eens de doodsteek voor de niet-openbare radio (en de 'lokale radio') kunnen betekenen.